STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 10769

LEBEDIKE KLANGEN

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ש. באַסטאָמסקי און מ. חײמסאָן

לעבעדיקע קלאנגען

כרעסטאָמאטיע
פאַרן ערשטן לערניאָר.

באשטעטיקט פון א קאָמיסיע לערער
ביים ווילנער יידישן
צענטראלן בילדונגס-קאָמיטעט.

פינפטע אויפלאגע

פארלאג „די נייע יידישע פאָלקסשול"
ווילנע—

דרוקעריי בר. ראָזענטאל.
ווילנע, רודניצקער 7.

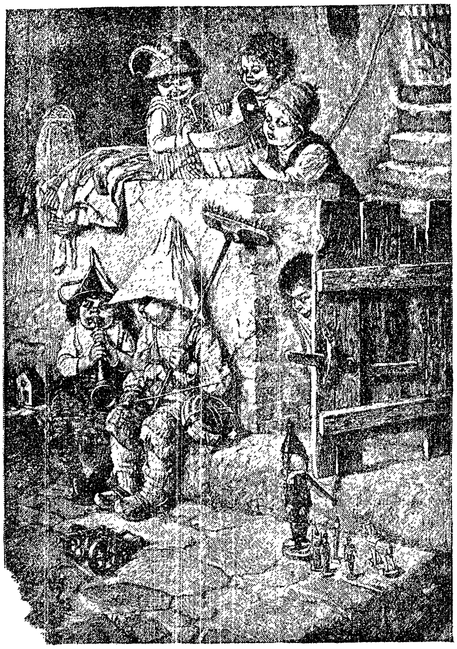

V

VI

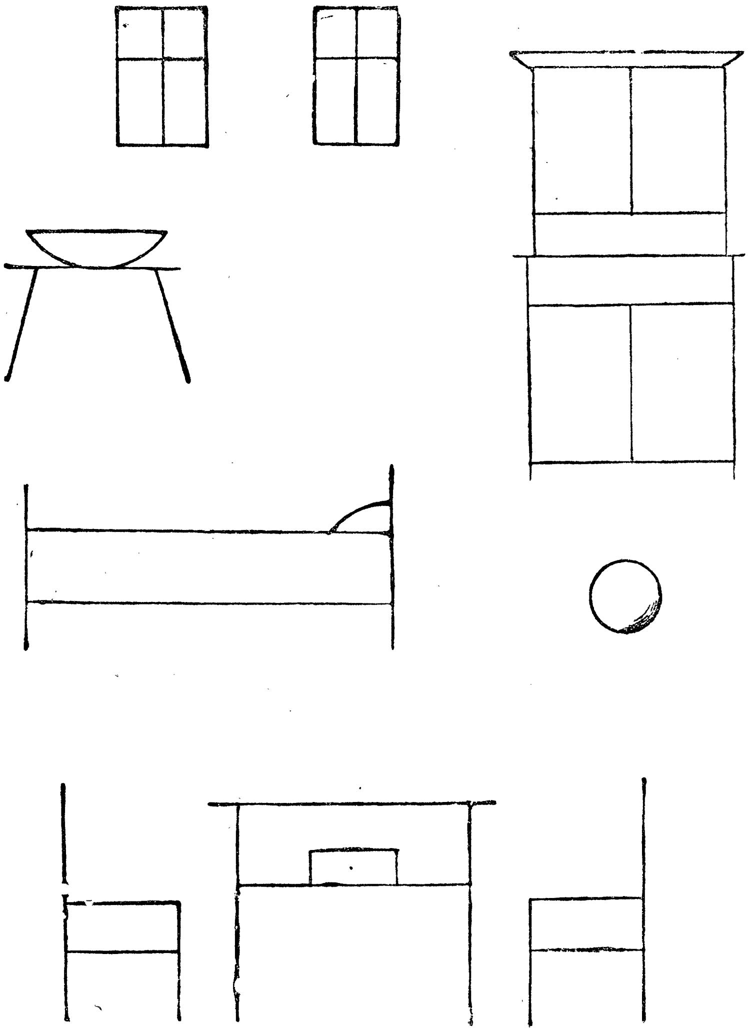

VIII

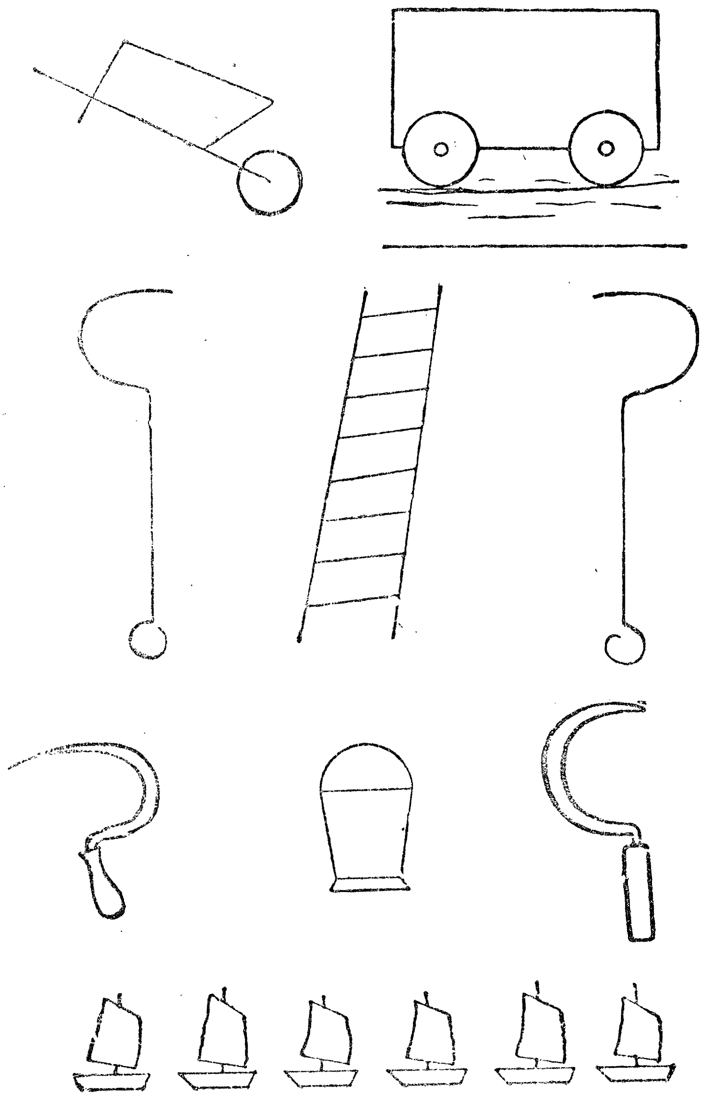

IX

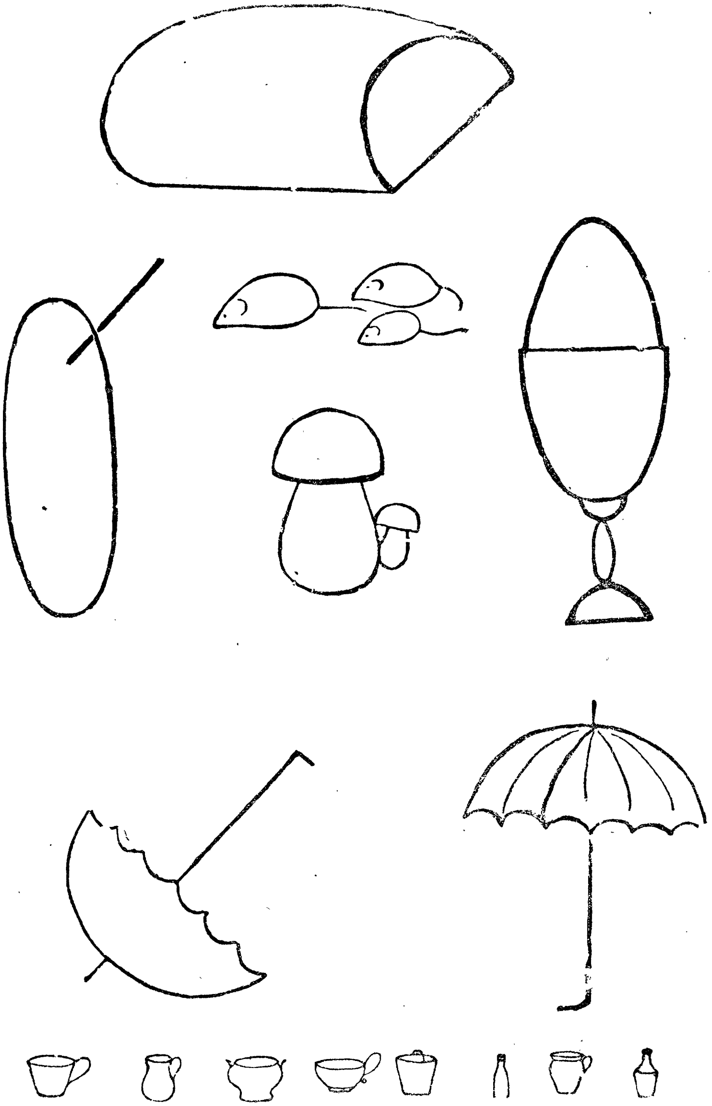

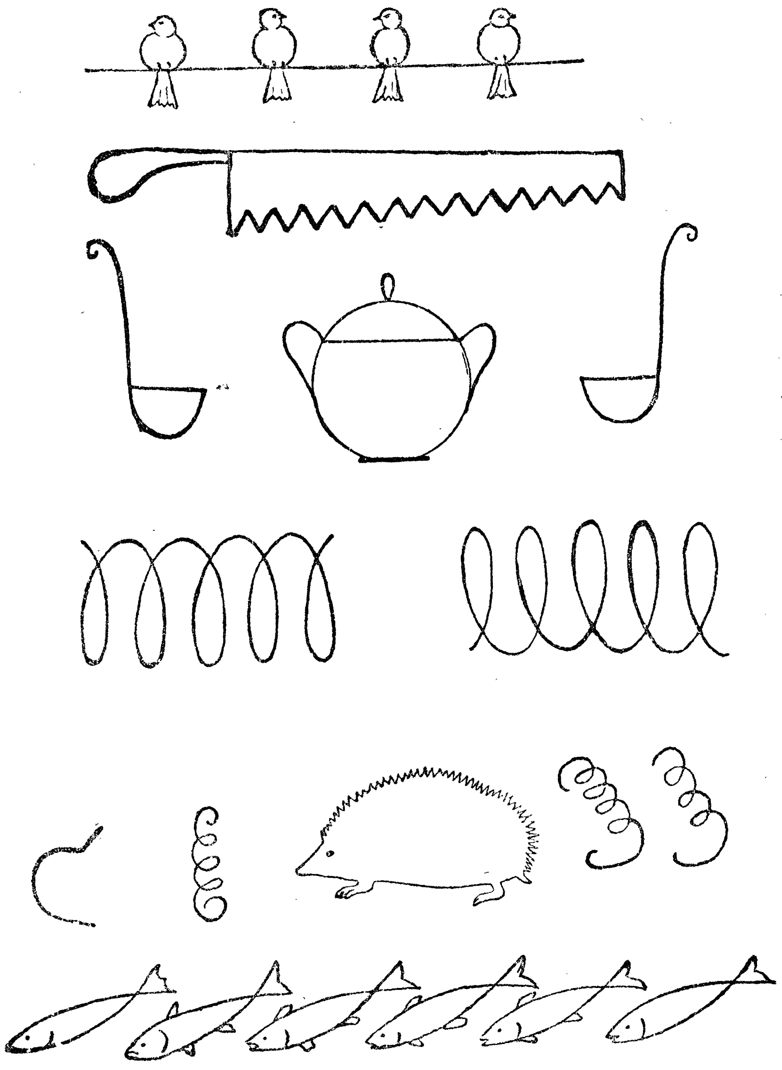

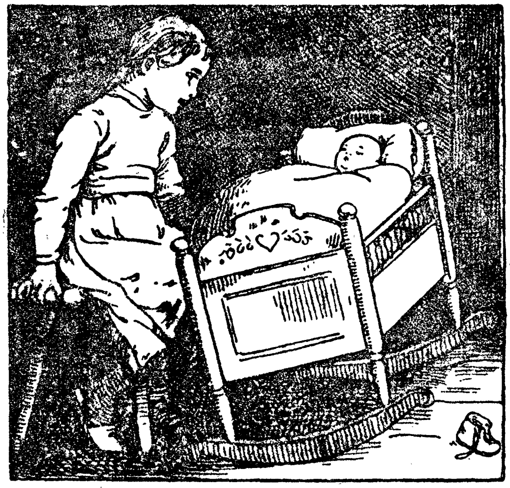

k

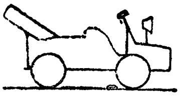

k k k

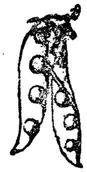

. . . k . . . k

e e e

ke

ke k—e k e

el

el   e—l   e l

le   el   el   le

el   el   le   le

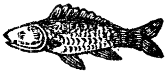

e . . .

e . . .

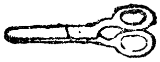

. . . e

N

lcN N

lcN lc—N lc N

lcN lce elc lcN lce

. . . N

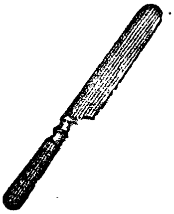

. . . N

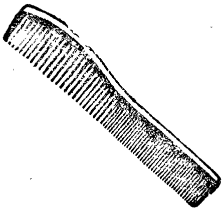

N . . .

ɣ

ɣ

ɣ—ɣ—ɣN

ɣN ɣ—N ɣ N

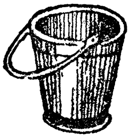

. . . ɣ

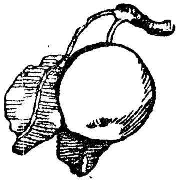

. . . ɣ

ɣN

ICN

ɣN ICN

onlcn on—lcn on lcn

on - lcn oe—lcn

oe lcn lce on lcn lce

— oelcn

onlcn lc

eon on lcn lce elc

oe lcn on lcn

o……lcn ……elcn ……nlcn

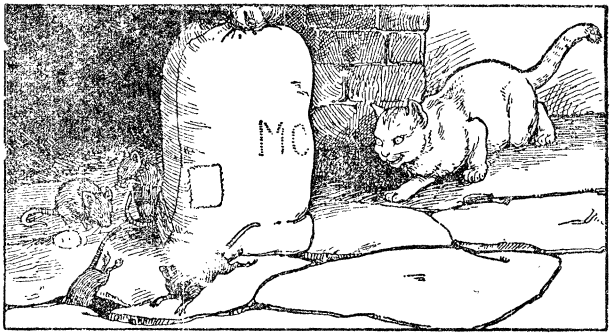
MC

[illegible]

[illegible]

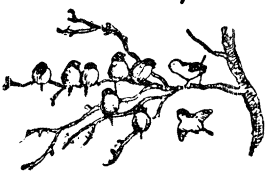

[illegible]

[illegible]

[illegible]

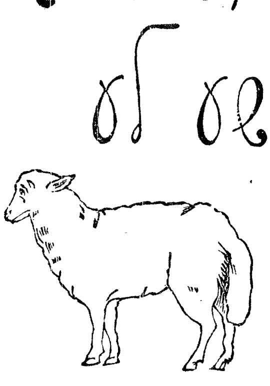

[illegible]

[illegible]

lc eδʃ ,δelcN

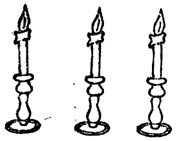 δʃʃc eδʃ ,δʃ δe lcN

ʃʃce lc ʃʃce lce elc

δʃ δN δʃ ʃδN eδN δN

δʃ δN lcN δN lcN

δʃ δe lcN δe lcN

ʃ . . . . . . ʃ . . . ʃ

δʃδNδ____ δ____δNδʃ

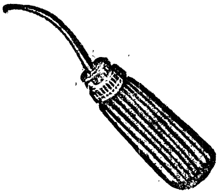

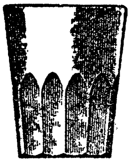

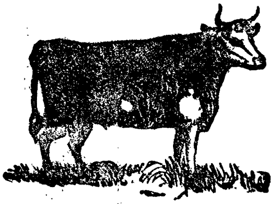

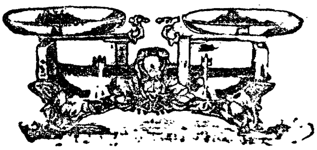

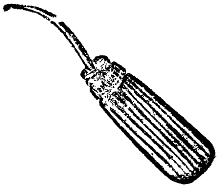

א ש

אש

א ש   א-ש   אש

שא

שא   אש   שא   שא   אש

מ מ ע ע

מע-ע-ע

מ ע מ-ע מע

מע מעש מא—מע מא-שע

שא, מא מע. שא, מא שע.

מא שע-א מא מע

אש, שא, מא מע, מעש

מא מע, מא שע

..........אשע מא..........ע ....אמע

אָ ל

אָל

אָל 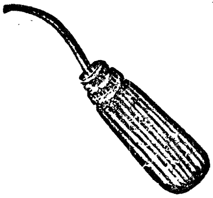

שאָל

א אָל

א שאָל

אמאָל שמאָל א שמאָ לע שאָל

מע מעש מעל לע מע לע

מא שע, מאָל א לע

מא שע לע מאָל א לע 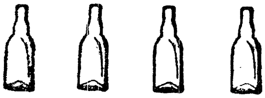

ט ט

טאטע

אל טע   מאָלט   א טאש.

מאָ טע לע   מאָלט   א שאל.

טאטע,   שטעל   א טאש.

טאַ טע   אַל טע   ע טע לע   ע   טל

מאָ טע לע   מאָ טל   מאַט לע

אַ שטאַל   אַ שטאַט   אַ שטע טע לע

מאט ל׳ע   שטעלט   א

טע מע   מאָלט   א 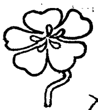

ע........ל   מאָ........עלע   אל........ע

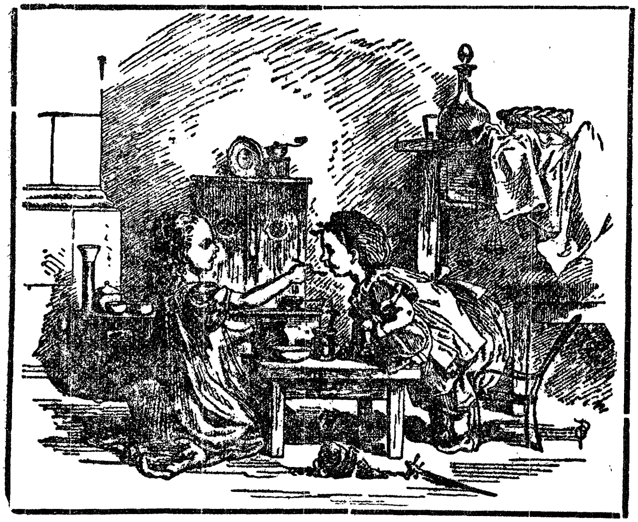

ס ס

עס

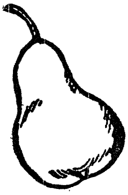

עס, מאָ טע לע, א

מא שׁע עסט א

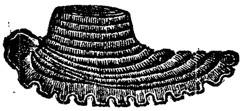

טע מע מעסט א

שׁא, מא שׁע, א שׁאָס!

א שלאָס 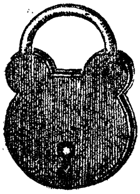 א שלע סע לע

מא שעם מאָס. מאָ טע לעם מאש.

טע מעם שלאָס. אל טעם שלע סע לע.

מאָ טע לע עסט א

אַ שלאָ...... 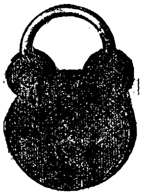 אַ שלעס......ל

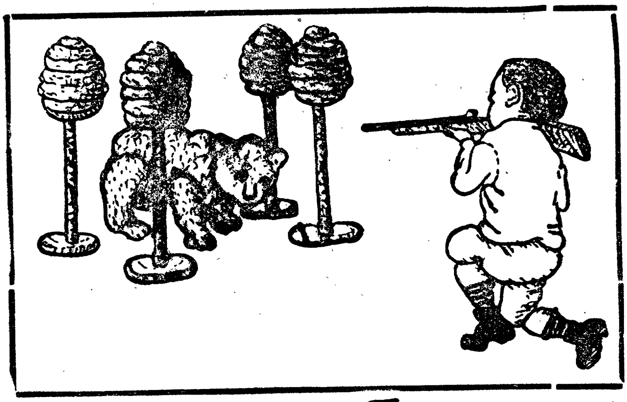

שי מע לע שיסט

אָט שיסט שי מע לע אַ

שאַ. ע טע לע, שי מע לע שיסט.

א שי סע לע   א שלי סע לע   א שלי טע לע

מא שעם מא מע שיט מעל. מא שע מישט עם מיט א

א שלע סע לע מיט א שלי סע לע 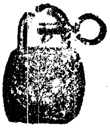

א שי סע לע מיט א

סי מע לע עסט א

מא שע מאָלט א

ט .... ש ש .... סל של .... טל 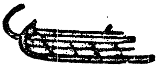

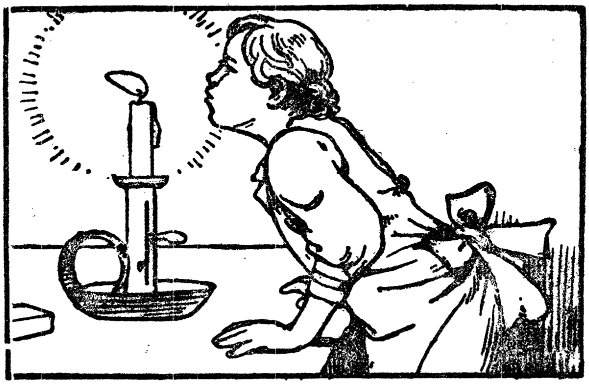

פ

פ

פ—פ—פ

אָט לעשט אלטע א

פישל עסט פיש. מאשע שלאָפט

ע טע לע שטיפט.

פיש 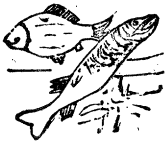 **פים**

א פליט.

א שי סע לע מיט א לע פע לע.

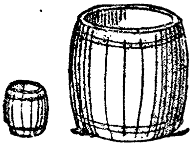

א פאס מיט א פע סע לע.

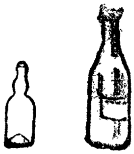

א פלאש מיט א פלע שע לע.

סי מע לע מאָלט א פאס מיט א פלאש.
סי מע לע מאָלט פאלש.
טע מע שליסט א שא פע מיט א שלי סע לע

פישעלע שיפט א שיפעלע.
פישעלעם שיפעלע פאלט.
שא, שא, פי שע לע.

אַ לעפל -- אַ לע פע לע.
אַ פאס — ?
אַ פלאש — ?
אַ פיש — ?

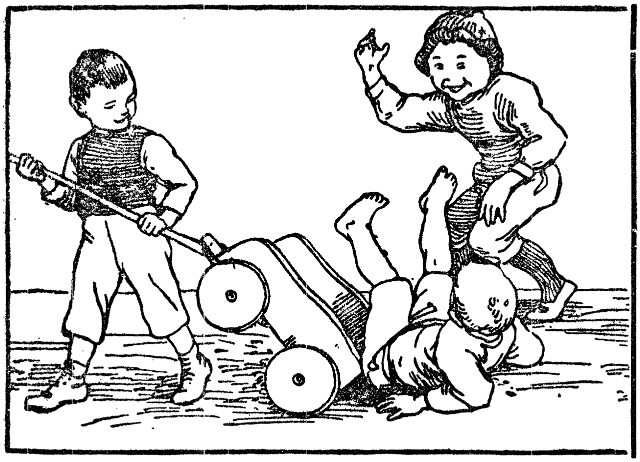

כ
כ

כא כא כא!

מי כעלע מאכט א 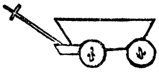 מי כעלע מאכט
שלעכט. מי כע לעס 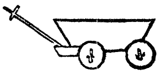 פאלט. סי מע לע
לאכט: כא כא כא! אָט פאלט מי כע לעס
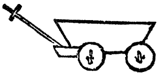 כא כא כא! אָט פאלט מי כע לע!

מא שעס טי כע לע. סי מע לעס שי כע לע.

א שי כע לע מיט א לע כע לע.

מי כע לע מאכט א שי כע לע.

ע טע לע פאָכט מיט א טי כע לע.

לי……ט

שי……עלע

נ ן

נ ן

נאָ נאָ

נאָ! נאָ! מאכט נאָ טע לע.

נאָ טע לען פעלט א 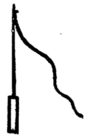

נאָ, נאָ טע לע, א

א פאָנע

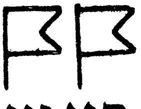

2 פאָנעם

א מאכט א נעסט.

ניסן נאשט א מאָ נע לע.

מי נעם מא מע מאכט מי נען א מאָנ טע לע.

נע סע מעסט אָן מי נעם מאָנ טע לע.

אס נע שטעלט אפן טיש א שיסל מא לי נעם מיט א שיסל נים. נע סע מיט אל טען עסן מא לי נעם. מי כע לע מיט מאָ טע לען עסן נים.

מאָלט אָן עט לא כע טי שן, פלא שן, שי פן, שאָ לן, פאָ נעם.

ז ז

ז־ז־ז

זאמעלע עסט א זעמעלע מיט זיסע זאפט. פליט אָן א זי מאכט ז־ז־ז. זי לאָזט זאמעלען ניט עסן. זאמעלע נעמט פאָן מיט א טיכעלע:

— מאמע, זע א זי נאשט זאפט.

א זאָ פע 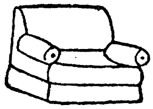

זים לע שלאָפט אין זאל אפן זאָ פע.
זלא טע לע שטיפט. זי לאָזט זים לען ניט
שלאָ פן. שא, זלא טע לע, לאָז זים לען שלאָ פן.

מאָלט אָן עט לאַ כע זא כן: א נאָז, א זע מע לע, א זאָ פע.

ך
ך

אך! אך!

אַך! אַך! מאַכט מאַ שעס מאַ מע.
א זא אך! אך!

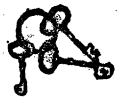

פי שע לאך   שלי סע לאך

פי של מאָלט: פע סע לאך, טי שע לאך,
פאָ נע לאך, פלע שע לאך.

מא שע מאכט זיך א מאנ טל מיט שיך.
ע טע לעם מא מע מאכט זע מע לאך.
ע טע לע עסט זע מע לאך מיט מילך.
מאָ טע לע מיט זא מע לען מאכן שי פע לאך
מיט פאָ נע לאך.

ליב טע לע — ליב טע לעך!

טי כע לע — ?

שי כע לע — ?

פי סע לע — ?

פי שע לע — ?

ני סע לע — ?

אי

אי

אי אי אי

מאָ טע לע נעמט א אין מאכט צי
אי אי אי. מאכט מאָ טע לע נאָך: אי אי אי.

איך עס מא לי נעם. איך מאך א שי פע לע. סי מע לעם מאנ טל איז אלט. פי שרם לע פל איז אין שי סע רע. אין פלע שע לע איז מילך.

אי טע לע מיט זא מע לען.

אי טע לע מיט זא מע לען ע סן סמע טע נע. אינ מי טן ע סן נעמט זא מע לע מי שן אי טע לעם סמע טע נע. אי טע לע לאזט זא מע לען ניט מי שן. אי טע לעם שי סע לע פאלט. מאכט אי טע לעם מא מע; שא, אי טע לע, נא עם זא מע לעם סמע טע נע.

מאכן — איך מאך

לאכן — ?

פאלן — ?

נאשן — ?

מאָלן — ?

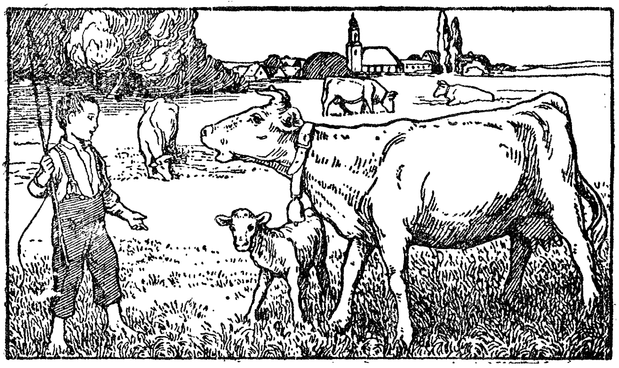

ן

ן

מן = מן = מן

מן מן מן

מאכט גן סע לעס

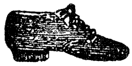

א פוס   א שוך   א שטול

זו סע לע, טו אָן א מאנ טע לע.
מו שע לע מעסט אָן א שוך.
מא שע נעמט א נוס פון טיש.
מי נע זוכט א שו פל.
זוך ניט, מי נע, אָט איז א שו פל!

אין שול.

אין שול מאָ לן אלע. עס איז שטיל. מיט א מאָל נעמט מא שע טומ לען. די טוט זו סע לען א שנעל אין נאָז. זו סע לע לאכט. שטיל, טו מלט ניט, לאָזט מאָ לן.

א שוק — שיק
א פוס — ?
א נוס — ?
א צון — ?

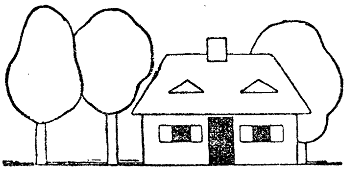

ר ר

אַ לערער

אַלטער לערנט מיט אַ לערער רעכענען.
ער רעכנט אַלע מאָל אָן פעלער.
ער טרעפט אָפט רעטענישן.

עס איז זו מער. טע מע לעס פענסטער
איז אָ פן. פרו מע לע איז אַפן פענסטער.
פון פענסטער זעט זי אַן אָ זע רע. אַפן
אָ זע רע שי פן זיך פי שער.

לע שן — פֿאַר לעשן   שטע לן — פֿאַר שטעלן

שי טן — ?   שלי טן — ?

מי שן — ?   מאַ כן — ?

ם ם

טאם טא רא ראם

אַלטע רל מיט נאָך שי לער פֿאַר שטע לן זיך פֿאַר זעלנער. אַלטע רל מאַכט טאם טא רא ראם. ער מאַר שירט. נאָך אים מאַר שי רן אַ לע זעלנער.

מינעלעס שירעם.

מירעלע מאַכט מינעלען אַ שירעם. עפנט מינעלע איר שירעם, זעט זי—אין אים איז אַ לאָך. לאַכט מינעלע: זע, מירעלע, אין שירעם איז אַ לאָך, נעם פאַרריכט אים.

איך נעם — ער נעמט

איך ראם — ?

איך אָטים — ?

איך זאם זיך — ?

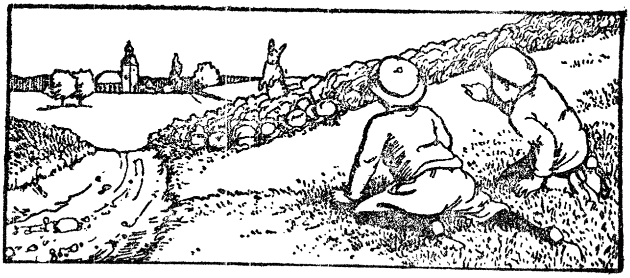

ה ה

האָז

הירשעלע מיט הענאכן זעען אַ האָז.
שא, שא מאכט הענאך, לאָמיר אים
פארהאלטן!

הע שע לע.

הע שע לע האָט א העפט. ער מאָלט אין העפט א האָן מיט א הון. הע שע לעס לע רער העלפט הע שע לען מאָלן. ער לע רנט הע שע לען אָנ מאָ לן א האָז מיט א הע זע לע.

הע נע לע.

הע נע לע האָט א הע לן מאנ טע לע, א הע לע הוט מיט א הע לן שי רעם. ווּ מער טוט הע נע לע אלע מאָל אָן אי רע הע לע זא כן. מי טן שי רעם פאר שטעלט זיך הע נע לע פון זון.

האָר — הע רע לע

האָז — ?

האלז — הע לז לע

הונט — ?

הוט — הי טע לע

הויט — ?

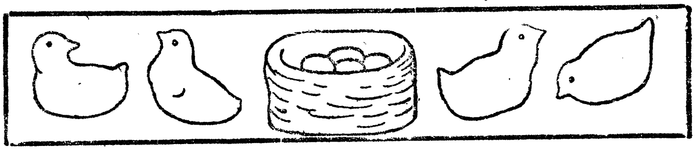

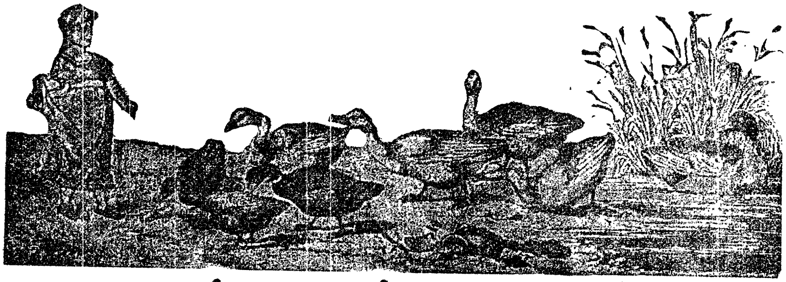

ג
ג

גאַ גאַ גאַ

גי טע לע גיט אי רע גענ דזע לאך ע סן.
זי שיט אופן גראָז גער שטן. גי טע לע
רופט: אַ הער אַ הער, גענ דזע לאך!
ענט פע רן אי רע גענ דזע לאך: גאַ גאַ גאַ!
אַלע נע מען זיך ע סן גי טע לעס גער שטן.

אין גאָר טן.

גי טע לע איז גע גאנ גען מיט איר מו מען אין גאָר טן. גי טע לע האָט גע האט אין גאָר טן פיל פאר גע ני גן. זי האָט גע שטיפט, גע לאכט, גע זונ גען, גע לאָ פן נאָך פלא טער לאך, גע פאנ גען פלי גע לאך. אינ מי טן שטי פן האָט גי טע לעס מו מע גע רו פן גי טע לען ע סן מי טאָג. גי טע לע האָט זיך גע מוזט זע גע נען מיטן גאָר טן. זי האָט גע זאָגט — א גו טן טאָג, גער טע לע, א גו טן טאָג, גרע זע לאך, פלי גע לאך!

זאָגן — זאָג	זען — געזען
זעגן — ?	טאָן — ?
שלאָגן — ?	פאלן — ?
טראָגן — ?	פאָרן — ?
פרעגן — ?	האלטן — ?

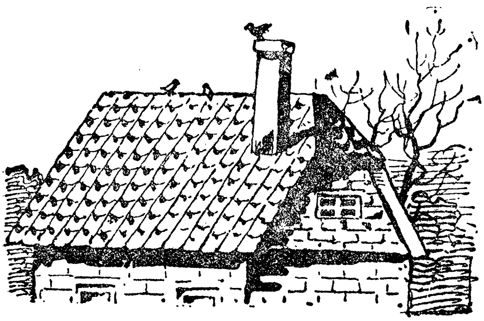

ד ד

א דאך

אָט איז א דאך.

אפן דאך זע איך 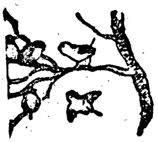

די פליען פון דאך אף די 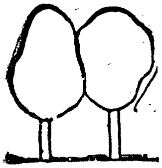

סענדער דער פורמאַן.

סענדער דער פורמאן האָט געפירט א פור מיט מעל. אינמיטן נאס האָט ער פארלאָרן א ראָד. דאס מידע פערדל איז אנידערגעפאלן. די מעל האָט זיך פארשאָטן אין זאמד. דאָ איז אָנגעפאָרן נאָך א פורמאן זונדל. זונדל האָט גענומען העלפן סענדערן אָנטאָן די ראָד. מיט פיל מי האָט זונדל מיט סענדערן אנידערגעשטעלט דאס פערדל. סענדער האָט געהאט א פולע שאָדן.

מענדעלע—מענדל

פענדעלע— ?

הענדעלע— ?

הינדעלע — ?

העמדעלע— ?

פערדעלע— ?

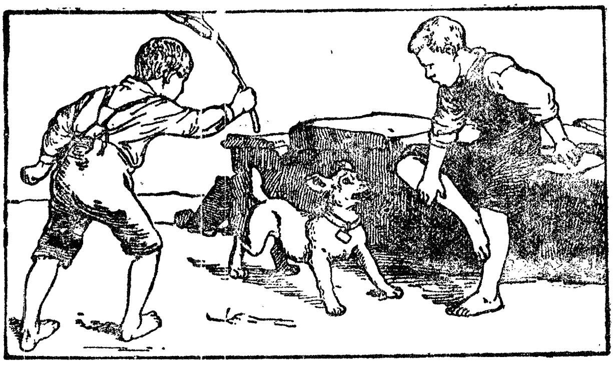

ף ף

א שיף

פישעלע מיט הירשעלען לאָזן אָפּ אין װאַסער
א שיף נאָך א שיף. פישעלעס שיף איז
געפאַלן. הירשעלעס שיף פאָרט. ער
האַלט זי פאַר א פאָדים

זומער אין דאָרף.

זומער פאָרט הירשעלע אין דאָרף. אין דאָרף האָט ער פיל פארגעניגן. ער שיפט זיך אָפט אף א שיף, פאָרט אף א פערד. ענדע זומער, אז מע דארף נעמען לערנען, פאָרט הירשעלע פון דאָרף אין שטאָט.

שלאָפן—שלאָף	טרעפן — טרעף
שטיפן—שטיף	העלפן —העלף
רופן —רוף	שיפן זיך—שיף זיך

טרעף די רעטעניש:

1. א לאַטע אויף א לאַטע נאָר אָן א נאָט.
2. פינף פינגער נאָר אָן א האנט.

איך טרעף	דו טרעפסט	ער טרעפט
איך שלאָף	דו שלאָפסט	ער שלאָפט
איך שטיף	דו שטיפסט	ער שטיפט
איך רוף	דו רופסט	ער רופט
איך העלף	דו העלפסט	ער העלפט

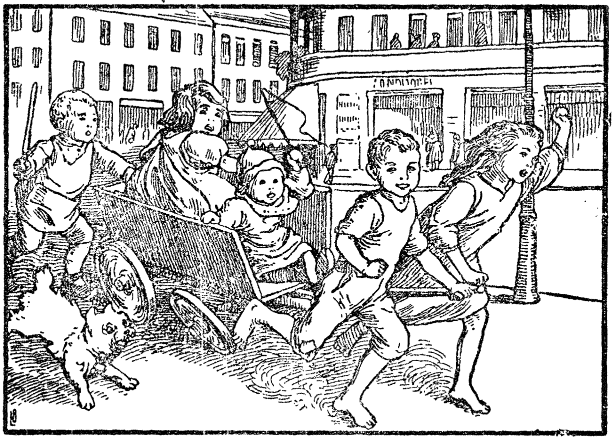

וו

וו

וועגעלע

טעוועלעס טאַטע האָט געמאַכט טעוועלען
אַ וועגעלע. ער האָט אָנגעצאָגט טעוועלען:

גע, טעװעלע, פאָר װיט גיך! נאָר טעװעלע
האָט פארגעסן, װאָס דער טאטע האָט
אים אָנגעזאָגט. ער האָט געפירט די
שװעסטערלאך מיט האסט און האָט אינ-
מיטן װעג פארלאָרן א ראָד. טעװעלע װיל
נאָך פאָרן. נאָר דאָס װעגעלע רירט זיך
ניט פון אָרט.

װעלװעלע.

עס איז געװען אַ װאַרימער זומערטאָג. װעלװעלע איז געגאַנגען אין װאַלד נאָך שװעמלאַך. װעל-װעלע איז געװאָרן פאַרמאַטערט פון װעג. אים איז געװאָרן שלעכט. דאָ האָט ער דערזען אינמיטן װאַלד אַ װאַסער. װעלװעלע האָט געשװינד אַ װאָרף געטאָן פון זיך די זאַכן און געװאָרפן זיך אין װאַסער. דאַן איז אים װידער געװאָרן גוט.

וווּ
וווּ
או
או

— וווּ איז די ?

— אונטער דער שוועל

דער פאַרוווּנדעטער.

הערשעלעס טאַטע איז געווען אין שלאַכט און
איז געוואָרן פאַרוווּנדעט. ער האָט געהאַט אַ שווערע
וווּנד אין האַנט און איז געלעגן אין לאַזאַרעט. אַז

הערשעלע האָט זיך דערוווּסט, אַז דער טאַטע איז פאַרווּנדעט, איז ער אונטערגעלאָפן אין לאַזאַרעט זען, וואָס דער טאַטע מאַכט. אַלע טאָג פלעגט ער אים אונטערטראָגן עסן.

אַז דער טאַטע איז געזונט געוואָרן און איז צום ערשטן מאָל אַרונטער אונטן אין סאָד, האָט הערשעלע געזאָגט:

—טאַטע, מער וועל איך דיך שוין ניט לאָזן אין שלאַכט!

אונטערלאָזן — איך לאָז אונטער

אונטערפאָרן — ?

אונטערפירן — ?

אונטערטראָגן — ?

אונטערשערן — ?

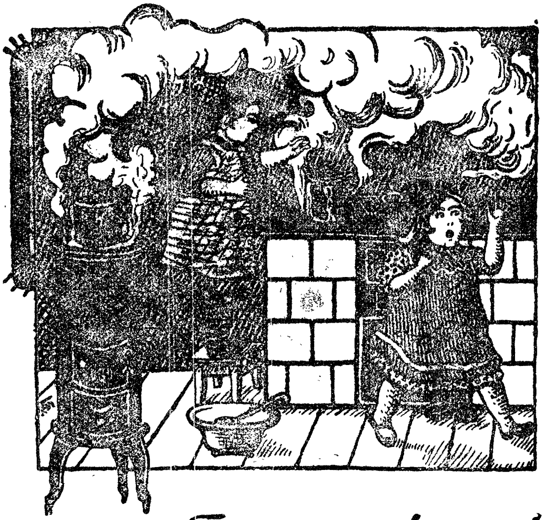

וי
וי
אוי
אוי

אוי אוי עס לויפט!

מירעלעס מאמע איז אויפן הויף.
מירעלע מיט ריוועלען היטן די מילך.
מיטאמאָל נעמט די מילך לויפן.
ריוועלע לויפט אָנזאָגן די מאמען:
— אוי, מאמע, די מילך לויפט!

הענעלע און דער פויגל.

אונטער הענעלעס פענסטער האָט אַ פויגל גע-
מאַכט אַ נעסט. הענעלע האָט דעם פויגל האָלט. ווי
באָר זי עפנט די אויגן, לויפט זי זען וואָס דער פויגל

מאַכט. אַז הענעלע זעט ווי דער פויגל פליט אַרויס פון נעסט, זאָגט זי: — אוי, ווי נעמט מען פליגעלאַך! איך וואָלט דאָך דאַן געפלויגן הויך הויך אין הימל אַרויף!

לויפן —	ארויסלויפן	זאָגן —	אויסזאָגן
פליען —	?	לערנען —	?
נעמען —	?	גיסן —	?
לאָזן —	?	שיסן —	?
פאָרן —	?	מאָלן —	?

ק
ק

קו קו רע קו!

קיוועלע האָט א הענדעלע מיט הינדעלאך.

אַז קיוועלע גיט די קערנער, זינגט דאָס
הענדעלע-קוקוריקו, און די הינדעלעך
מאַכן-קאָ! קאָ! קאָ!

די קינדער אין וואַלד.

עס איז אַ ליכטיקער זוניקער טאָג. דער לערער קומט אין קלאַס. די קינדער רופן אויס: לערער, אין אזא טאָג ווילט זיך ניט לערנען, קומט נאָר אין וואַלד!

— נוט, קומט! ענטפערט דער לער־ער.

אין עטלאַכע מינוט אַרום איז שוין דער קלאַס אין וואַלד. דער וואַלד איז גרין. עס הילכט דאָס געזאַנג פון די פויגלען. די קינדער שפּילן, לאַכן, זינגען. מיטאַמאָל לאָזט זיך הערן: קו-קו! קו-קו!

— איר הערט, קינדער — זאָגט מענדעלע, — דאָס איז די קוקאווקע. אָט אַ מאָדנער פויגל, שטענדיק ער זינגט-קו-קו! קו-קו! און מער קען ער ניט.

מײדעלע און פײגעלע

מיידעלע:

— זאָג, פאַרוואָס דו פליסט אַוועק,
פײגעלע דו קלײן,
לאָזט מיך אין אַ ווײַטן וועג
און פאַרלאָזט דײַן הײם?

פײגעלע:

— ווײַל עס קומט דער ווינטער אָן
מיט די פרעסט און קעלט.
קען איך דאָ קײן זאַך ניט טאָן,
פלי איך אין דער וועלט!

שײנעלע.

שײנעלע לערנט זיך אין א קינדערהײם. אין קינדערהײם מוז מען זײַן נײַן א זײגער אינדערפרי. אין קינדערהײם איז שײנעלען זײער פרײלאך. דאָרטן זײַנען דאָ נאָך א פולע קינדער. זײ זינגען, דרײען זיך אָפט אין א קאַראהאָד. זײ שנײַדן אויס אלערלײ קװײטעלאך, פײגעלאך, מײַזעלאך, הײַזעלאך און נאָך פיל אנדערע זאכן. אָפט מאכן זײ די אלע זאכן פון לײם. הײַנטיקן פרײַטאָג האָט שײנעלע אלײן געמאכט פון לײם א פײַפעלע. זי האָט זיך זײער געפרײט מיטן פײַפעלע. זי פלעגט דאָס אלעמען װײַזן און נאָכאנאנד פײַפן.

נייען—איך ניי	לײען—איך לײ
דרייען—?	שרײַען—?
לייענען—?	שנײַדן—?

איי
איי

אײַ
אײַ

א אײ

דער זיידע אײַזיק האָט געקויפט
א הון. די הון האָט געלייגט אן איי.
— אן אייעלע פאר מיין אייניקל. האָט
זיך אײַזיק געפרייט.

איידעלע.

איידעלע האָט א הינדעלע. זי האָט דאָס הינדעלע זייער האָלט. איינמאָל האָט איידעלעס מאמע איר געוויזן אן איי־עלע און געזאָגט—זעסט, איידעלע, דאָס האָט דײַן הינדעלע היינט געלייגט!

— אוי, סאר א פײַנינקע אייעלע! האָט אויסגעשריען איידעלע- און געוואָלט עס נעמען אין האנט. די מאמע האָט גענומען דאָס אייעלע און ארומגעגלעט מיט דעם איידעלעס איינעלאך. דערנאָך האָט זי עס דערלאנגט איידעלען אין האנט. איידעלע האָט געוואָלט אוועקלייגן דאָס אייעלע אויף א טעלער, נאָר דאָס אייעלע איז ארויס-געפאלן פון איר האנט. — אַיי אַיי, דאָס אייעלע! האָט איידעלע גענומען וויינען. נאָר די מאמע האָט איר געזאָגט - וויין ניט, איידעלע, מאָרגן וועט דײַן הינדעלע לייגן א פרישע אייעלע.

אײַננײען — איך נײ אײַן | אײַנשלאָפן — איך ?
אײַנרײַסן — ? | אײַנװאָרפן — ?
אײַנשנײַדן — ? | אײַנהכ׳קן — ?
אײַנרײַבן — ? | אײַנשלינגען — ?

ב ב

די באָבע

די באָבע האָט דערזען בײַ בערעלען
אױפֿן שטערן אַ בײַל. פֿרעגט זי—בערעלע,
װער האָט דיר געמאַכט אַזאַ בײַל?
ענטפֿערט בערעלע: איך אַלײן! איך האָב

זיך איינגעביסן אין שטערן. פרעגט די
באָבע ווייטער: ווי אזוי האָסטו דערלאַנגט
מיטן מויל דיין אייגענעם שטערן.
ענטפערט בערעלע: איך האָב זיך אַרויפֿ־
געשטעלט אויף אַ בענקעלע.

א בריוו.

טייערער ברודער, לייבעלע!

וואָס מאכסטו? פאַרוואָס שרייבסטו ניט? די מאמע און מיר אַלע בענקען זייער נאָך דיר. לייבעלע, זע שרייב באַלד און ענטפער אויף מיין בריוו. גרים דעם זיידן מיט דער באָבען.

זיי געזונט.

דיין ברודער בערל.

פּ פּ

הָאפּ, הָאפּ, הָאפּ!

הָאפּ, הָאפּ, הָאפּ!
פֿערדל, לויף גאַלאָפּ!
איבער גראָז און איבער שטיינער.
נאָר פּאַמעלעך, היט די ביינער.
הָאפּ, הָאפּ, הָאפּ!
וואַרף מיך ניט אַראָפּ!

פּערעלע מיט דער פּאָפּקע.

פּערעלע האָט א גרויסע פּאָפּקע. זי שפּילט זיך מיט דער פּאָפּקע ווי מיט א שוועסטער. אַז פּערעלע קומט פון שול, גיט זי דער פּאָפּקע א ביכל און לערנט זי לייענען. דערנאָך לייגט זי אוועק פאר דער פּאָפּקע א שטיקל פּאפּיר, שטעלט איר אריַין אין האַנט א האָל-טער מיט א פּענע און הייסט איר שרייבן. שפּעטער שפּילט זי מיט דער פּאָפּקע אין פּילקעס. זי וואַרפט די פּילקע און הייסט די פּאָפּקע כאַפּן. די פּאָפּקע קען ניט כאַפּן. זאָגט פּערעלע: איַי, דו קענסט גאָר ניט שפּילן, גיי שלאָפן!

קערן — אָפּקערן	וואַרפן — אַראָפּוואַרפן
שיקן — ?	לאָזן — ?
שיטן — ?	כאַפּן — ?
געבן — ?	נעמען — ?
לאָזן — ?	קריכן — ?

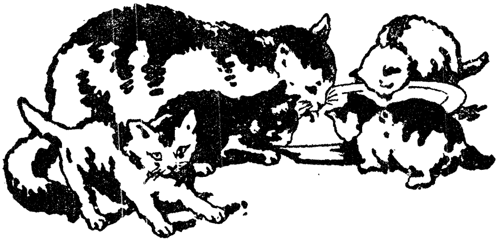

צ ץ

א קאַץ מיט קעצעלעך

ציפּעלעס קאַץ האָט פיר קעצעלעך

ציפּעלע האָט זייער האָלט די קעצעלעך.

זי גיט זיי אין א טעצעלע מילך צום

טרינקען. די גרויסע קאַץ לערנט די

קעצעלעך לעקן פון טעצעלע

אויפן פּלאַץ.

אויף א גרויסן פּלאַץ שפּילן זיך אַלע קינדער.
ציפּעלע מיט נאָך עטלאַכע מיידלאַך רייסן אָן בלומען,
פלעכטן אויס קראַנצן, פּוצן זיך אויס אין זיי און טאַנצן

א קאראהאָד. עטלאכע קינדער מאכן פון צווײַגן אין גראָז לײצעס און שפּילן זיך אין פערדלאך. אנדערע שפּילן אין „קאץ־מויז”. די ציג מיט אירע צוויי ציקעלאך, וואָס פּיטערט זיך דאָ אויפן פּלאץ, שפּרינגט אויך צוזאמען מיט די קינדער. צירעלע מיט צאלקען זיצן אין א ווינקעלע און שפּילן אין צייכן. אזוי פארברענגען די קינדער דעם גאנצן טאָג אין טענץ, געזאנג און פריילאכע שפּילן.

גייסטו זומער אין וואלד אָדער אין סאָד?
וואָס זעסטו דאָרטן? וואָס טוסטו דאָרטן?
וועלכע שפּילן קענסטו?

איך זיץ — ער זיצט
איך שפּריץ — ?
איך שניץ — ?
איך טאנץ — ?
איך הייץ — ?

צוזאָגן — איך זאָג צו
צודעקן — ?
צושלאָגן — ?
צומאכן — ?
צוגרייטן — ?
צוקלעפּן — ?

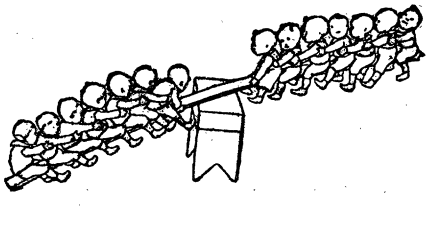

יאַ יאָ יע ין יי

יא יאָ יע ין יי

אליע ליו ליע

אליע ליוליע, אליע ליוליע,
שלאָף, מיין טייערער, און רו,
וואוויל איז דעם, וואָס האָט א מאמען
און א וויגעלע דערצו.
אליע ליוליע ליו.

יאָסעלע און ביינעלע.

יאָסעלע און ביינעלע וואוינען היינטיקן זומער אין שטאָט. פאראַיאָרן האָבן זיי פארבראכט דעם זומער אין א דאָרף. דאָרט איז פאר זיי געווען א לעבן. זייער הויז איז געשטאנען ביים ברעג וואלד. גאנצע טעג פלעגן יאָסעלע מיט ביינעלע ניט ארויסגיין פון וואלד. אונטער די יאָדלעס פלעגן זיי אָנקלייבן שישקעס און

שפּילן זיך מיט זיי. ניט ווײַט פון די יאָדלעס ווײַנען געווען עטלאַכע נוס־בּיימער. יאָסעלע מיט כיענעלען פלעגן רײַסן ניס און עסן די זיסע יאָדרעס. אָפּט פלעגן זיי אוועקגיין טיף אין וואַלד און אָנקלײַבן דאָרט פּאָזימקעס מיט שוואַרצע יאַגדעס. יאָסעלע מיט כיענעלען דערמאָנען אָפּט פאַראַיאָריקן זומער און בענקען נאָך אים.

ביסטו אַמאָל געווען אין אַ דאָרף?
ווי האָסטו דאָרטן פאַרבראַכט?
איז דאָרטן געווען אַ וואַלד? האָסטו אַליין געקליבן יאַגדעס?

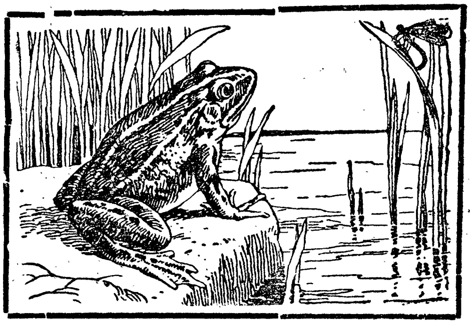

זש
זש

א זשאבע

אָט איז א זשאבע. ביי אונדז אין סאזשלקע
זײַנען פאראן פיל זשאבעס. זומער פארנאכט
הער איך ווי זיי שרײַען נאָכאנאנד: קווא!
קווא! קווא!

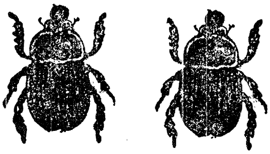

זשוקעס

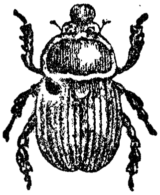

א זשוק

די זשאַבעס און די זשוקעס.

דער לערער האָט געבעטן די קינדער ברענגען אין קלאַס זשאַבעס מיט זשוקעס. די קינדער זײַנען אוועק צו דער נאָענטער סאַזשלקע און געכאַפּט עטלאַכע זשאַבעס און אַפּולע זשוקעס. דער לערער האָט אַרײַנגעלאָזן די זשאַבעס אין אַ גלעזערנע קעסטל און די זשוקעס אין אַ סלוי. די קינדער האָבן געזען ווי אַזוי די זשאַבעס שווימען און די זשוקעס פליִען און זשומען.

האָסטו געזען אַ זשאַבע? וואו?

האָסטו געזען זשוקעס? וואו?

ווי מאַכן זשוקעס?

טש טש

וואָראָבייטשיקלאך

עס פליען פון די נעסטעלאך
די קליינע וואָראָבייטשיקעלאך.
טשיריק, טשיק, טשיק,
טשיריק, טשיק טשיק!״
—און וואָראָבייטשיקעלאך.

אויפן הויכן בארג,
אויפן גרינעם גראָז
שטייען א פּאָר דײַטשן
מיט די לאנגע בײַטשן.

בערטשיק מיט די ברידערלאך.

דער טאטע האָט אָפּגעגעסן מיטאָג און זיך צוגעלייגט שלאָפן. בערטשיק מיט זיינע ברידערלאך שפּילן זיך אין פערדלאך. בערטשיק איז דער קוטשער. ער האלט א בייטש אין האנט, טרייבט די פערדלאך און שרייט — נאָ! די פערדלאך קוויטשען, דאָס הינטל ראבטשיק לויפט נאָך זיי און בילט. דער טאטע כאפט זיך אויף און שרייט — איר ווערט אנטשווייגן, אָקאָרשט בין איך אנטשלאָפן געוואָרן און זיי האָבן מיר שוין אויפגעוועקט. גייט אנדערש־וואו זיך שפּילן.

די קינדער זיינען אוועק אין דרויסן און געשפּילט זיך ווייטער.

וואָס איז דאָ אָנגעמאָלט?

אַ — — אָ־ד

א פָּנים.

שָׁאולקע מַזיק.

אונזער שָׁכן האט א יינגל. רופט מען אים שָׁאולקע מַזיק. שָׁאולקע מַזיק רוט ניט א מינוט. רַק ער שטיפט, רַק ער טשעפּעט זיך מיט אנדערע יינגלאך. מער ווי אלע ליידט פון אים בערל דעם נָגידס יינגל הירשקע. אָפּט שמירט שָׁאולקע הירשקען אוים דאָם פּנים מיט סאושע אָדער ער שטעכט אים מיט נאָדלען פון סכָך. אז הירשקע וויינט, שרייט שָׁאולקע: נארעלע, א מַלאַך שטעכט דאָם דיר!

שיַיקעלע פּיַיקעלע.

שיַיקעלע־פּיַיקעלע
קלינגט אין דער גאם:
א יינגל — א מַזיק,
א פייער — א שפּאם!
אלץ קאָן ער, אלץ וויים ער,
ס'איז גאָרנישט אים שווער!

דערלאַנגט אים נאָר ברעטלאַך
מיט טשוועקעס אהער,
באַלד מאכט ער א שיפל
און לאָזט זיך העט־העט
דורך טייכן, דורך ימען,
דורך לענדער און שטעט.
און זאָל ער נאָר פעדערן
האבן א סך
באַלד מאכט ער זיך פליגלען
און פליט ביזן דאַך.

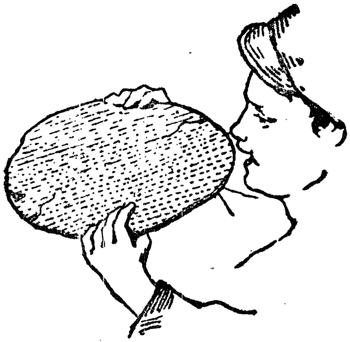

ע = ֶ

אָשֶר עסט מַצֶה.

שָרֶה די אַלמָנֶה.

שָרֶה די אלמָנֶה האָט געהאט א גרויסע צָרֶה. איר יינגעלע אָשֶרל איז קראנק געוואָרן און מע האָט אים אוועקגעפירט אין הֶקדֶש. שָרֶה האָט ניט געקאָנט רוען אַרֶגע. אַלע ווײַלע פלעגט זי לויפן צום הֶקדש פרעגן וואָס איר אָשֶרל

מאכט. איינמאָל האָט דער דאָקטאָר פון הֶקדֶש געזאָגט צו איר: אייער אָשֶרל איז שוין געזונט, ברענגט א ווארימען בֶּגֶד אים אײַנצוויקלען און נעמט אים אהיים. אז שָׂרָה האָט דאָס דערהערט, האָט זי געבענטשט דעם דאָקטאָר מיט אהארצי־קער בְּרָכָה ער זאָל קיינמאָל ניט זיין קראנק.

וויגליד.

שטייט אין פעלד א ביימעלע,
האט ער גרינע צווייגעלאך,
זיצט דערויף א פייגעלע,
מאכט עס צו די אייגעלאך.

אויף די גרינע צווייגעלאך
וואקסט א גאָלדן עפּעלע:
מאך צו, מיין קינד, די אייגעלאך,
א בְּרָכָה אויף דיין קעפּעלע!

אויף די גרינע צווייגעלאך
שלאָפן שוין די פייגעלאך,
די מאמע זינגט זיי: א!—א!—א!
ס'איז א שטילע נאכט: א!—א!

ף = ף

פ = פ

יִשְׂרָאֵל ציילט.

עס איז א העלער ליכטיקער פורים-טאָג. אין דרויסן איז שוין ווארים. מע קען זיך שוין אפילו שפילן אויפן הויף. יִשְׂרָאֵל, דָוִד, שִׂפְרָה און נאָך עטלאכע קינדער שפילן זיך אין יאָגעניש. איינער איז א הונט און די איבעריקע זיינען האָזן. דעם הונט באשטימט מען דורך א ציילעניש. אלע שטעלן זיך אויס אין איין שורה און יִשְׂרָאֵל ציילט:

איינס, צוויי, אָ,\
אַלֶף, אַלֶף, אָ.\
אַלֶף, אַלֶף, אַלֶף,

אַלֶף, אַלֶף, אָ.\
ווער קען צוואנציק ציילן,\
צוואנציק איז דאָ דאָ.

שִׂפְרָה קען אן אנדער ציילעניש:

איינס, צוויי, דריי,\
לודא, לודא, ליי.\
ענעס, בענעס,\
הענטלאך, פענעס,

גאָפּל, מעסער,\
עמער, פעסער,\
ס'ליד איז אויס,\
איינער נייט ארויס.

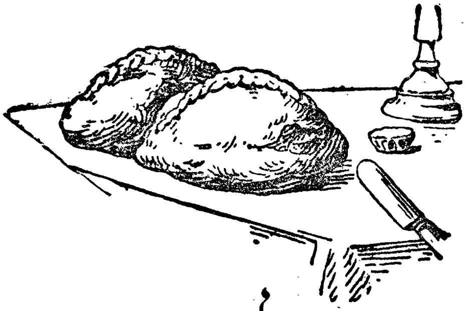

כ = ח

חַלֶה.

חַנֶהס שִׂמחה.

בּיי חַנֶהן איז היינט א גרויסע שִׂמחה. איר מאַן חָנֶה איז היינט געקומען אהיים פון דער מִלחָמָה. חַנֶה האט אויסגע- באקט חַלָה מיט לעקאך, האט געשיקט איר בֶּן-יָחידל חַיימלען נאָך וויין, האט גערופן אירע גוטע פריינד און געמאכט א בּאַל אלע האבּן זיך געפריימ מיטן ליבּן גאסט. און גע- זאָגט צו חַנֶהן:- ער איז בּיי אייך א געפונענער! איר האָט אים חָלִילָה געקאָנט פארלירן אין דער מִלחָמָה.

אונזער חַנֶה-חַנקעלע
זינגט זיך צו איר פּאָפּקעלע,
טאנצט מיט איר א האָפּקעלע,
ווייזט איר אירע בּיכעלאך,
נייט איר רויטע שיכעלאך,
וויקלט זי אין טיכעלאך,
גיט איר עסן קיכעלאך,
יעדן פּ־יי א שטיקעלע,
איך זאָג אייך, אַן אנטיקעלע!

ײ = ..

בײם סֵדֶר.

פֵּסַח.

א גאַנץ װינטער האָט מֵלֶך געװאַרט אױף פֵּסַח. ער האָט אַלץ געטראַכט: פֵּסַח װעל איך שפּילן אין נים, פֵּסַח װעל איך זיצן בײם סֵדֶר, פֵּסַח װעל איך עסן מַצֶה און טרינקען װײן. און אָט איז געקומען דער פֵּסַח. הײנט אין אָװנט איז שױן דער ערשטער סֵדֶר. מֵלֶך הֵזֶרט מיט גרױס חֵשֶק די פיר פראַגעס. אָט זיצט ער שױן בײם סֵדֶר. דער טאַטע מאַכט קידוש. מֵלֶך ענטפערט אָמֵן און פאַרזוכט א ביסל װײן. באַלד װערט מֵלֶך אנטשלאָפן. אױף מאָרגן מאָנט מֵלֶך בײ דער מאַמען פאַרװאָס זי האָט אים ניט אױפגעװעקט. נאָר די מאַמע זאָגט אים: הײנט, מײן קינד, איז דער צװײטער סֵדֶר, הײנט װעסטו שױן פרעגן די פיר פראַגעס.

פרילינג.

שיינער פרילינג, קום שוין ווידער,
ליבער פרילינג, קום נאָר באלד;
ברענג מיט בלומען, גרינס און לידער,
מאך אויך גרינען פעלד און וואלד!

זאָלסט זיך, פרילינג, נישט פארזאמען,
ס'פאלט דער ווינטער אונז צו לאסט;
נעמט זיך, קינדערלאך, צוזאמען,
קומט אנטקעגן אונזער גאסט!

ס=ת

אחתונה.

אויף חתונה.

היינט אין אָוונט איז ביי חנהלעס שוועסטער חתונה; די חתונה וועט זיין אין דעם שטעטל, וואו דער חתן וואוינט. חנהלע איז היינט זייער פריילאך. זי פאָרט מיט דער מאמען צו דער שוועסטער אויף חתונה. חנהלע וועט פארברענגען אין שטעטל ביז איבער שבת.

א סך באקאנטע האָבן זיך צונויפגעקליבן באגלייטן חנהלען מיט דער מאמען. אלע ווינטשן צו חנהלעס מאמען: - איר זאָלט האָבן נחת פון אייערע קינדער!

רעטענישן

ברידערלאך צוויי טוען זיי באגלייטן;
זיינען זיי; וויינען און לאכן,
גלייך אין איין רייי שלאָפן און וואכן,
זיצן זיי; נאָר איינער דעם אנדערן
איינער דעם צווייטן זעען זיי ניט.

צוויי ברידער זיצן אויף איין בוים און זעען זיך ניט.

פיר ברידער טראָגן איין היטל.

וו = ב

חַבֵרים.

אבּרעמעלע איז הײַנט אָנגעקומען אין שול. דעם ערשטן טאָג איז אבּרעמעלען זייער אומעטיק. ער האָט נאָך ניט קיין חַברים. חֶברָה ייִנגלאך האָבּן אים ארומגע-רינגלט און פרעגן ווי מע רופט אים, און וועלכן קלאַס ער איז אָנגעקומען. אבּרעמעלע שטייט א צעשראָקענער און א צעטומלטער. נאָר באַלד גייט צו אבּרעמעלעס א קָרוב יִצחָק-און זאָגט:

-קום, אבּרעמעלע, מיר וועלן זיך שפּילן מיט אלע חַברים!
אבּרעמעלע שפּילט זיך מיט די קינדער און עס ווערט אים פריילאך.

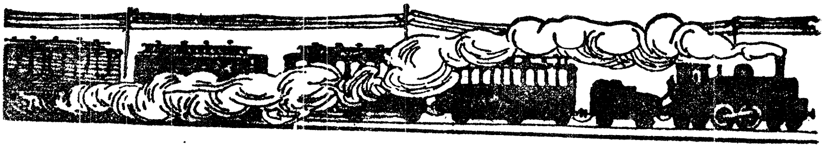

די באַן.

קינדער, קינדער, מאכט א באַן —
איינער כאַפּט דעם צווייטן אָן;
די מאשין איז שוין פאַראַן —
יעדעם קינד איז א וואַגאָן.

איצט די פּעקלאך ווארפט אריין,
פּאַסאַזשירן דאָ גענוג,
וועט דער דריטער קלינגל זיין —
ריירט פון אָרט זיך אונזער צוג.

ווי ער סאָפּעט, פונקען שיט:
„היט זיך דאָרטן, מארש פון וועג!"
ס'לעצטע מאָל א פייף ער גיט
און... שוין ווייט פון אונז אוועק.

ךי=ן=.

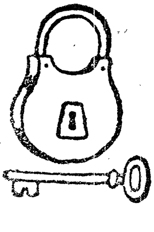

א שומר א היטער,
א געבּ־ענטער, א געשמידטער
ניט אליין נעמט ער,
ניט דעם צווייטן גיט ער.

שָׁלומקע.

שָׁלומקע איז געגאַנגען אין וואַלד נאָך יאַגדעס. איז
נר אריין טיף אין וואַלד און האָט פאַרבלאָנדזשעט. ער
אָט געוואָלט גיין אַהיים, נאָר ער האָט ניט געפונען דעם
עג אויף צוריק. פאַר מורא האָט ער זיך פונאַנדער-
עוויינט. מיטאַמאָל האָט ער דערהערט פון ווייטן ווי
: פור פאָרט. שָׁלומקע איז צוגעלאָפן צו דער פור און
אָט דערזען אַ באַקאַנטן יידן. דאָס איז געווען דער סוחֵר
ב משֶׁה. רֵב משֶׁה איז געפאָרן מיט אַ פור סחורָה.

– וויין ניט, שָׁלומל, -האָט געזאָגט צו אים דער סוחֵר.
עץ זיך אויף דער פור, איך וועל דיר אָפּפירן אַהיים.
שלומקע האט זיך אוועקגעזעצט אויף דער פור און דער
וחֵר האָט אים געבראַכט אַהיים.

קויפט, קויפט, קונים!

קויפט, קויפט, קונים!
איך האָב אייך צו פאַרקויפן:
אַ פערדעלע, אַ וועגעלע
אויף רייטן און אויף לויפן.

כ׳האָב פערדעלאך און צימבעלאך,
כ׳האָב פויקן און טרומייטן.
איר קריגט זיי נישט אין ערגעץ נישט
אין גאַנצער שטאָט און קלייטן.

טאָ קומט, קומט, קו'ים
באַקאַנטשאַפט מיט מיר מאַכן!
כ'האָב צאַצקעלאַך און שפּילכעלאַך
און אַלע גוטע זאַכן.

און זיכער זייט מיר, קינדערלאַך,
צופרידן וועט איר בלייבן,—
טאָ נייט זיך קוים בײמעלאַך
אויף גרעשעלאַך צו קלייבן.

כ=ך
ת=ט

מַלכָּה.

מַלכָּה האָט באַקומען פון דער מאַמען לכָּבוד איר געבורטסטאָג א מַתָּנָה—א בוך מיט א סַך שיינע מַעשׂהלאַך און בילדער. מַלכָּה האָט פאַררופן צו זיך עטלאַכע תַּלמידים און תַּלמידות פון איר קלאַס, באַוויזן ווי איר

מתּנה און פאַרגעלייענט זיי עטלאכע מעשׂהלאך. די מעשׂהלאך זיינען די קינדער זייער געפעלן געוואָרן. נאָכן לייענען האָבן זיי געזאָגט צו מלכּהן—מיר זיינען דיר מקנא, מלכּהלע, מיר ווינטשן זיך אויך צו באַקומען זוינע מתּנות.

ר ע ט ע נ י ש

גלאַט ווי סאַמעט,
ווייס ווי שניי,
מ׳קוקט זיך איין—
זעט מען צוויי.

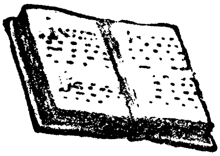

ניט קיין העמד—
און דאָך גענייט,
ניט קיין בוים—
און פול מיט בלעטער,
ניט קיין מענטש—
און רעדט צו דער זאַך.

אך = חַ

לוחַ.

בײַ אונז אין קלאס הענגט אויף דער וואַנט אַ לוחַ. דעם לוחַ האָבן מיר אַלײן געמאַכט. אַלע טאָג קלעפּט דער מַשגיחַ אַרײַף אויפֿן לוחַ אַ נײַ בלעטעלע.

נחַ.

נחַ שפּילט זיך אויפֿן הויף מיט זײַנע חבֵרים. מיטאַמאָל ווערט ער אומעטיק.

— איך האָב ניט קײן כּחַ מער צו שטיפֿן — זאָגט נחַ — איך וויל עסן. ער לויפֿט אַוועק אַהײם.

פֿון ווײַטן דערטראָגט זיך צו אים דער רֵיחַ פֿון לאַטקעס. נחַ לויפֿט אַרײַן אין שטוב און זאָגט צו דער מאַמען: „מאַמינקע, זײַ זיך מַטריחַ און גיב מיר עסן".

דער יידישער אַלֶף־בֵּית

א	א	אַלֶף	מ ם	מ ם	מֶם
בּ	בּ	בֵּית	נ ן	נ ן	נוּן
ב	ב	בֵית	ס	ס	סַמֶך
ג	ג	גִימֶל	ע	ע	עַיִן
ד	ד	דַלֶת	פּ	פּ	פֵּא
ה	ה	הֵא	פֿ ף	פֿ ף	פֵא
ו (וו, וי, ױ)	ו	וָו	צ ץ	צ ץ	צַדִי
ז (זש)	ז	זַיִן	ק	ק	קוּף
ח	ח	חֵית	ר	ר	רֵיש
ט (טש)	ט	טֵת	שׁ	שׁ	שִׁין
י (ײַ, יי)	י	יוד	שׂ	שׂ	שִׂין
כּ	כּ	כָּף	תּ	תּ	תָּו
כ ך	כ	כָף	ת	ת	תָו
ל	ל	לָמֶד			

אַן אַלף־בית־ליד.

אַלף — אײנגעלע
בּית — בּײגעלע
גימל — גרעקערע
דלת — דעקעלע
הא — הינטעלע
װָ — װינטעלע
זײַן — זײגערל
חית — חדרל
טית — טײכעלע
יוד — יאיכעלע
כּף — כּוסעלע
למד — לעמעלע

מם — מעסטעלע
נון — נעסטעלע
סמך — סוף
עין — עוף
פּא — פּעקעלע
פֿא — פֿלעהעלע
צדיק — ציגעלע
קוף — קריגעלע
ריש — רעקעלע
שין — שטעהעלע
שׂין — דארף צום סמך גײן
תּו, תו — דאָ בלײַבּ שטײן!

אַלף — אברמעלע
בּית — בּערעלע
גימל — געגנבעט
דלת — בײ דודן
הא — א העכעלע

װו — א װאסער?
זײַן — א זילבערנס
חית — כאפּט אים
טית — טאפּט אים
יוד — יאָגט אים!